

УДК 632.7:635.9

Терпеньова Ю., студентка

Науковий керівник – доцент, канд. с.-г. наук Кава Л. П.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: yul_life@list.ru

ВИДОВИЙ СКЛАД ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НЕСПРАВЖНИХ ЩИТІВОК (*COCCIDAE: HOMOPTERA: INSECTA*) У НАСАДЖЕННЯХ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР

Відомо понад 100 родів родини подушечниць і несправжніх щитівок, які поширені всесвітньо. В Україні на сьогодні відмічено 22 роди родини *Coccidae*. Подушечниці й несправжні щитівки поширені в усіх ландшафтних зонах України в різноманітних біотопах. Вони живляться на різних деревних, кущових і трав'янистих рослинах, на їх надземних і підземних частинах. Спостерігаються поліфаги й олігофаги. Серед них є спеціалізовані види й роди, пристосовані до життя на певних частинах рослин: *Eriopeltis* на листках злаків, *Psilococcus* під піхвою листків тощо. Розмноження токогенетичне і партеногенетичне. У багатьох видів самці не відомі. Більшість відкладає яйця, є яйцеживородячі види (*Coccus hesperidum* L.). Більшість самиць *Coccidae* відкладає яйця під черевце, яке вгинається і стикається з дуже склеротизованим спинним боком. Таким чином, тіло самки, яка гине наприкінці відкладання яєць, є захисним покривом для них (*Eulecanium*). Інші самиці утворюють яйцевий мішок, розмішений біля заднього кінця тіла (*Pulvinaria*) або в якій самиця повністю занурена (*Eriopeltis*). В останньому самиці після відкладання яєць випадають з яйцевого мішка і гинуть. Відроджені личинки-бродяжки розповзаються й присмоктуються до кормової рослини. Личинки-бродяжки деяких

видів (*Parthenolecanium corni* Bouch.) мігрують з гілок на листки й живляться до осені. Восени вони знову переходять на гілки. Після двох або трьох линянь личинки перетворюються на самиць. Статова диференціація виявляється у личинок останнього віку.

Метою наших досліджень було вивчення видового складу та біологічних особливостей розвитку несправжніх щитівок у насадженнях декоративних культур ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

У результаті досліджень в умовах ботанічного саду нами виявлено 7 видів несправжніх щитівок: акацієва несправжня щитівка (*Parthenolecanium corni* Bouch.), кокус м'який (*Coccus hesperidum* L.), туєва несправжня щитівка (*P. fletcheri* Cock.), філіпія калинова (*Filippia viburni* Sign.), караганова несправжня щитівка (*Eulecanium caraganae* Borch.), пульвінарія глодова (*Pulvinaria oxyacanthae* L.), пульвінарія тополева (*P. popul* Sign.). Серед них домінуючим видом була акацієва несправжня щитівка – її частка відносно інших становила 47,6 %. Другим за чисельністю був кокус м'який – 17,8 %. Частка інших становила: туєва несправжня щитівка – 11,3 %, караганова – 8,4 %, філіпія калинова – 6,6 %, пульвінарія глодова – 5,1 %, пульвінарія тополева – 3,2 %.

УДК 634.11:634.13:631.52

Толстолик Л. М., канд. с.-г. наук, стар. наук. співроб., зав. відділу**Красуля Т. І.**, канд. с.-г. наук, стар. наук. спів роб.

Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка

e-mail: selecplod6@mail.ru

СОРТИ НАСІННЯЧКОВИХ КУЛЬТУР – КОМПЛЕКСНІ ДЖЕРЕЛА ЦІННИХ ОЗНАК

Прийняття ефективних селекційних рішень базується на даних про особливості прояву господарсько-біологічних ознак вихідних форм в конкретних умовах. Найбільший інтерес представляють зразки з високими показниками комплексу селекційно-цінних ознак. З метою виявлення таких сортів проводили вивчення генофонду яблуні і груші, який складається відповідно з 215 та 109 зразків. Виділений ряд носіїв комплексу ознак, серед яких сорти яблуні Мінкар – джерело слаборослості (2,0 м), стійкості до борошнистої роси (7 балів), скороплід-

ності (вступ у плодоношення на 3-й рік), високої врожайності (12,8 кг/дер.), високих смакових якостей плодів (9 балів); Старт – слаборослості (2,4 м), стійкості до парші та борошнистої роси (7 балів), посухостійкості (9 балів); Малахіт – посухостійкості (9 балів) і великоплідності (180,0 г); Грив Ред, Лорд Ламбурне та Мавка – стійкості до парші (8-9 балів), високої врожайності (12,7-16,4 кг/дер.). Імунітет до парші (ген V_r) з високою посухостійкістю (9 балів) і тривалою лежкістю плодів поєднає сорт Флоріна, із схильністю до щорічного плодоношення, високою врожайністю

(16,4 кг/дер.) – сорт Ліберті; з великоплідністю (226,5 г), привабливістю зовнішнього вигляду плодів та їх високими смаковими якостями (9 балів) - Вільямс Прайд.

Серед сортів груші за комплексом ознак виділено такі: Вікторія – джерело високої зав'язуваності плодів (36,7%), високої урожайності (190 кг/дер.), привабливості зовнішнього вигляду і відмінного смаку (9 балів); Посмішка – джерело сумісності з підщепою айва А, скороплідності (вступ у плодоношення на 3-й рік), одномірності плодів, привабливості зовнішнього вигляду і відмінного смаку (9 балів); Пектораль – джерело високої урожайності (170 кг/дер.), одномірності плодів, привабливості зовнішнього вигляду і відмінного смаку (9 балів); Провінціалка – джерело надраннього строку досягання (77 днів від кінця цвітіння до знімання), великоплідності (260 г); Весільна – джерело сумісності з айвою А, од-

номірності плодів, привабливості зовнішнього вигляду і відмінного смаку (9 балів), високого вмісту БАР (1375,0 г/100 мг); Катюша – джерело великоплідності (267,4 г), високої товарності, придатності до тривалого зберігання (230 діб при температурі 4 °С); Нарт – джерело слаборослості (2,7 м), великоплідності (311,4 г), пізнього строку досягання і високої товарності плодів (97 % 1-го товарного сорту); Киргизька зимова – джерело високої урожайності (184 кг/дер.), посухостійкості (9 балів), стійкості до бактеріального опіку і мідяниці грушевої (9 і 8 балів); Мін-ює-лі – джерело скороплідності (рік вступу до плодоношення на сильнорослій підщепі – 4-й), високої стійкості до бактеріального опіку і мідяниці грушевої (9 балів).

Залучення цих сортів до гібридизації прискорить одержання нових сортів з цінними господарсько-біологічними ознаками.

УДК 631.527:633.11

Топко Р. І., магістр

Ковалишина Г. М., доктор с.-г. наук, проф. кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. **М. О. Зеленського**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: hkovalyshyna@gmail.com

ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Вимоги до нових сортів стають більш високими і різнобічними. Створення стійких сортів значною мірою залежить від правильного підбору вихідного матеріалу. Тому пошук та вивчення імунологічних особливостей ефективних донорів стійкості, що дає можливість створювати нові сорти з комплексною стійкістю проти хвороб, є досить актуальним завданням.

Метою даної роботи було виявлення серед колекційних сортозразків найбільш ефективних джерел стійкості проти хвороб та використання їх у селекційній роботі зі створення нових сортів.

У селекційній практиці Миронівського інституту, де були проведенні дослідження, як у минулі роки, так і тепер значна увага приділяється створенню нових високостійких проти найбільш поширених збудників хвороб сортів пшениці озимої. Вирішального значення при цьому ми надаємо одержанню вихідного селекційного матеріалу, що поєднує високу продуктивність з високою стійкістю проти хвороб.

На штучних інфекційних фонах збудників хвороб фітопатологи вивчають велику кількість

колекційних сортозразків із різних країн світу серед яких виділяють найбільш стійкі проти поширених хвороб, вивчають їх донорські властивості. З використанням ефективних проти місцевих популяцій збудників хвороб донорів стійкості створено вихідний селекційний матеріал з груповою стійкістю проти фітопатогенів, високою врожайністю та іншими господарсько-цінними ознаками, який використовується в різних ланках селекційного процесу відділу селекції.

Щорічно фахівці відділу захисту рослин передають селекціонерам понад 50 ліній, створених за програмою стійкості проти комплексу хвороб. За участю хворобостійких ліній створено сорти пшениці озимої: Миронівська напівінтенсивна, Миронівська 33, Економка, Миронівська сторічна, Миронівська золотOVERXа, а за участю рекомендованих донорів стійкості – Монотип і Мирлена. У 2016 р. на Державне сортовипробування передано сорт пшениці озимої МІП Дніпрянка, створений за участю лінії, створеною за програмою стійкості проти хвороб.